

مقدمه‌ای بر

دیوان کيفری بين المللی

نوشته

ويليام ا. شبت

مترجمين

دکتر سيدباقر مير عباسی (دانشيار دانشگاه تهران)

حميد الهوئی نظری

انتشارات جنگل

۱۳۸۴

Schabas, William

شابس، ویلیام، ۱۹۵۰ - م.
مقدمه‌ای بر دیوان کیفری بین‌المللی / نوشته ویلیام ا. شابس،
مترجمین باقر میرعباسی، حمید الهوتی نظری. -- تهران: جنگل،
۱۳۸۴.

۳۳۱ ص.

ISBN: 964-6089-20-8

An introduction to the international criminal court. عنوان اصلی:

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.

۱. دیوان کیفری بین‌المللی. الف. میرعباسی، باقر، ۱۳۲۲ -، مترجم.
ب. الهوتی نظری، حمید، مترجم. ج. عنوان.

۳۴۵ / ۰۱

۶۳۱۰ / ۲۷ش KZ

۱۳۸۴

۸۳-۳۸۴۰۱ م

کتابخانه ملی ایران

نام کتاب: مقدمه‌ای بر دیوان کیفری بین‌المللی

مترجمین: دکتر سید باقر میرعباسی، حمید الهوتی نظری

ناشر: انتشارات جنگل

قطع و تیراژ: وزیری، ۲۰۰۰ نسخه

نوبت و سال انتشار: اول - ۱۳۸۴

لیتوگرافی: واصف

چاپ و صحافی: خانه چاپ، سپاهان

قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۶۴-۶۰۸۹-۲۰-۸

مرکز پخش: انتشارات جنگل، تلفن: ۶۴۸۲۸۳۰ - ۶۴۹۵۲۷۵

(حق چاپ داده. ناشر محفوظ است)

پیش گفتار مترجمین

حقوق کیفری بین‌المللی دارای دو بعد حقوق کیفری و حقوق بین‌الملل است. این شاخه از حقوق سال‌ها تحت سایه سیطره حق حاکمیت دولت‌ها مورد شک و تردید بوده است. گفته می‌شد که حقوق کیفری، حقوقی مبتنی بر سلسله مراتب و حقوق بین‌الملل، حقوقی مبتنی بر رضایت است و جمع دو گونه قواعد حقوقی با دو ویژگی متناقض افقی و عمودی تصویری نادرست است. اما به نظر می‌رسد که حق حاکمیت دولت‌ها با تدوین قواعد کیفری بین‌المللی مغایرتی ندارد. این شاخه از حقوق بین‌الملل، منبعی مجزا از سایر رشته‌های حقوق بین‌الملل ندارد. لذا چنانچه دولت‌ها به موجب حقوق بین‌الملل عرفی یا معاهده‌ای برخی اقدامات را به عنوان جرم بین‌المللی تلقی و دادگاهی بین‌المللی برای مجازات آنها پیش‌بینی نمایند، این امر مغایرتی با اصل حاکمیت آنها نخواهد داشت. دادگاه‌های ویژه بین‌المللی نظیر دادگاه ویژه یوگسلاوی سابق و رواندا که براساس قطعنامه‌های شورای امنیت پا به عرصه وجود گذارده‌اند را نیز نباید استثنائاتی بر اصل حاکمیت دولت‌ها به حساب آورد. مبنای تأسیس این دادگاه‌ها را می‌توان براساس ماده ۲۹ منشور ملل متحد توجیه کرد^۱، منشوری که خود مسبوق به رضایت دولت‌ها است. به هر حال اکنون با لازم الاجرا شدن اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی (اساسنامه رم)، تردیدها درباره وجود یک نظام حقوقی کیفری بین‌المللی واقعی خاتمه یافته است.

نوشتار حاضر ترجمه کتاب *An Introduction to the International Criminal Court* نوشته ویلیام شبت می‌باشد^۲. این کتاب به دنبال یک بحث تاریخی پیرامون محاکمات بین‌المللی، به جرایم قابل تعقیب، صلاحیت، قابلیت پذیرش، اصول عمومی

۱. ماده ۲۹ منشور ملل متحد می‌گوید: «شورای امنیت می‌تواند آن گونه از ارکان فرعی را که برای انجام وظایف خود لازم بداند تأسیس نماید».

۲. ویلیام شبت استاد حقوق بشردانشگاه ملی ایرلند و مدیر مرکز حقوق بشر ایرلند است. از او آثار مکتوب فراوانی وجود دارد که از جمله می‌توان به ژنوسید در حقوق بین‌الملل (۲۰۰۰)، حذف مجازات اعدام در حقوق بین‌الملل (۲۰۰۱)، حقوق بشر بین‌المللی و منشور کانادایی (۱۹۹۶) و مجازات اعدام به عنوان یک شکنجه و رفتار وحشیانه (۱۹۹۷) اشاره کرد.

حقوق کیفری، معاذیر رافع مسئولیت کیفری، تحقیق و آیین دادرسی، مجازات‌های قابل اعمال، ساختار و اداره دیوان کیفری بین‌المللی و... می‌پردازد. از سه سند اساسی دیوان یعنی اساسنامه رم، عناصر جرایم و قواعد آیین دادرسی و ادله، دو سند نخست، تحت عنوان ضمیمه ۱ و ۲ در پایان آمده است.^۱

۱. این ضمایم با اندکی تغییر از کتب درآمدی بر حقوق کیفری بین‌المللی نوشته دکتر علیرضا دیهیم و دیوان کیفری بین‌المللی و جمهوری اسلامی ایران زیر نظر آقای اسحاق آل حبیب (هر دو از انتشارات دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران) اقتباس شده است.

در ۱۷ جولای ۱۹۹۸، در مرکز سازمان خواربار کشاورزی ملل متحد در رم، یکصد و بیست کشور به پذیرش اساسنامه رم درباره دیوان کیفری بین‌المللی رأی موافق دادند. این معاهده دقیق و پیچیده، متضمن تأسیس یک دیوان کیفری بین‌المللی با اختیار محاکمه و مجازات خطرناک‌ترین موارد نقض حقوق بشر است که نظام‌های قضایی ملی در انجام وظایفشان در این زمینه قصور می‌ورزند. این اساسنامه نشانه پیشرفت روزافزون حقوق بشر بین‌المللی است، امری که پنجاه سال پیش با پذیرش اعلامیه جهانی دهم دسامبر ۱۹۴۸ حقوق بشر در جریان اجلاس سوم مجمع عمومی ملل متحد آغاز گردیده بود (قطعنامه (III) ۲۱۷ A مجمع عمومی). یک روز قبل یعنی نهم دسامبر، مجمع عمومی قطعنامه‌ای را پذیرفته بود که به موجب آن از کمیسیون حقوق بین‌الملل خواسته شده بود تا عهده دار تدوین طرح اساسنامه یک دیوان کیفری بین‌المللی گردد (قطعنامه (III) B ۲۱۶ مجمع عمومی).

تأسیس دیوان کیفری بین‌المللی خیلی بیشتر از آنچه که امید می‌رفت به درازا کشید. در سال‌های اولیه جنگ سرد، در سال ۱۹۵۴ مجمع عمومی اساساً این امر را به حال تعلیق درآورد (قطعنامه ۱۹۵۴ (IX) ۸۹۷ مجمع عمومی). این تعلیق تا سال ۱۹۸۹ ادامه یافت و از این سال به بعد فعالیت دوباره آغاز شد (قطعنامه ۴۴/۸۹ مجمع عمومی). با پایان یافتن جنگ سرد فضای لازم برای طرح ایده یک دیوان کیفری بین‌المللی فراهم گردید. دادگاه کیفری بین‌المللی یوگسلاوی سابق آزمونی برای اعمال عدالت بین‌المللی بود، که کار تأسیس دیوان کیفری بین‌المللی را تسریع کرد. نسخه نهایی اساسنامه رم که در واقع مهم‌ترین نوآوری از زمان تأسیس سازمان ملل متحد است، بدون ایرادات جدی نیست. این دیوان هنگامی پا به عرصه وجود گذارد که شصت کشور، اساسنامه آن را تصویب کردند.

دیوان کیفری بین‌المللی مهم‌ترین سازمان بین‌المللی است که از زمان تأسیس سازمان ملل متحد ایجاد گردیده است. این دیوان طلیعه‌ای نوین در حوزه حمایت از حقوق بشر

است. دیوان همانند اسلاف خود یعنی محاکم توکیو، نورمبرگ و دادگاه‌های ویژه کیفری بین‌المللی رواندا و یوگسلاوی سابق به جرایم ژنوسید، جنایات علیه بشریت و جنایات جنگی که محاکم ملی قادر و یا مایل به رسیدگی به آنها نیستند، رسیدگی می‌نماید.

www.ketab.

فهرست مطالب

۵	پیش گفتار مترجمین
۷	مقدمه
۱۳	فصل اول: تأسیس دیوان
۱۷	محاکمات توکیو و نورمبرگ
۲۰	کمیسیون حقوق بین الملل
۲۲	دادگاه های ویژه
۲۴	طرح اساسنامه دیوان کیفری بین المللی
۳۲	پاورقی های فصل اول
۳۷	فصل دوم: جرایم قابل تعقیب توسط دیوان
۴۵	ژنوسید
۵۰	جنایات علیه بشریت
۵۶	جنایات جنگی
۷۰	سایر جرایم
۷۱	پاورقی های فصل دوم
۷۷	فصل سوم: صلاحیت و قابلیت پذیرش
۷۹	صلاحیت موضوعی
۷۹	صلاحیت زمانی
۸۳	مبانی صلاحیت
۸۶	صلاحیت سرزمینی
۸۷	صلاحیت شخصی
۸۸	وتوی تعقیب توسط شورای امنیت
۹۰	قابلیت پذیرش
۹۵	پاورقی های فصل سوم
۹۹	فصل چهارم: اصول عمومی حقوق کیفری
۱۰۰	منابع حقوق
۱۰۳	تفسیر اساسنامه رم

۱۰۴	اصل براءت
۱۰۶	حقوق متهم
۱۰۸	مسئولیت کیفری فرد
۱۱۱	مسئولیت فرماندهان و سایر مقامات مافوق
۱۱۳	عنصر معنوی جرم
۱۱۵	دفاع‌ها
۱۲۰	مرور زمان
۱۲۲	پاورقی‌های فصل چهارم
۱۲۷	فصل پنجم: تحقیق و آئین پیش از دادرسی
۱۳۰	آغاز تحقیق
۱۳۴	تصمیمات مربوط به صلاحیت و پذیرش
۱۳۷	تحقیق
۱۴۳	بازداشت و تحویل
۱۴۷	حضور نزد دیوان و آزادی موقت
۱۴۹	تائید اتهامات
۱۵۳	پاورقی‌های فصل پنجم
۱۵۷	فصل ششم: دادرسی و استیناف
۱۶۴	ادله
۱۷۰	آئین تعیین مجازات
۱۷۲	استیناف و تجدید نظر
۱۷۶	پاورقی‌های فصل ششم
۱۸۱	فصل هفتم: مجازات و حقوق قربانیان
۱۸۴	مجازات‌های قابل اعمال
۱۸۸	اجرای مجازات
۱۹۰	قربانیان و نگرانی‌های آنان
۱۹۵	پاورقی‌های فصل هفتم
۱۹۹	فصل هشتم: ساختار و اداره دیوان
۲۰۰	قضات دیوان

۲۰۳	اداره دادستانی یا دادسرا.....
۲۰۴	دبیرخانه.....
۲۰۴	تعهدات اخلاقی.....
۲۰۵	زبان‌ها.....
۲۰۵	مجمع دول عضو.....
۲۰۶	بودجه.....
۲۰۷	حل و فصل اختلافات.....
۲۰۷	حق شرط.....
۲۰۹	اصلاحیه‌ها.....
۲۱۱	امضاء، تصویب، پذیرش و الحاق.....
۲۱۲	متون معتبر.....
۲۱۴	پاورقی‌های فصل هشتم.....
۲۱۷	ضمیمه یک: اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی.....
۲۹۵	ضمیمه دو: متن پیش‌نویس نهایی در مورد عناصر جرایم.....
۳۳۱	ضمیمه سوم: اسامی قضات دیوان کیفری بین‌المللی.....